

دانشگاه گیلان

دانشکده پردیس بین‌الملل

پایان نامه کارشناسی ارشد

چشم‌انداز روابط ایران و آمریکا

چالش‌ها و فرصت‌ها

از:

سیروس عالم

استاد راهنما:

پروفسور رضا سیمبر

خرداد ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لن بحیوه عقیده و اجساد

امام حسین (ع)

تقدیم به شهدای بزرگ و مظلوم دوران پرافتخار مشروطه و شهیدان عزیز و بلنداندیش انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی که بانثار جان خود در راه آزادی انقلابی عظیم را خلق کردند که در نوع خود بی نظیر است. و درود و سلام خدا بر امام شهدا، امام خمینی (ره) که خالق عظیم ترین خیزش دینی و انقلاب اسلامی جهان، در قرن بیستم بود.

و تقدیم سلام و درود به،

استاد کرامی آقایان پر نور رضا سیمبر، دکتر سید امیر نیا کوبی، دکتر احمد جانسیر و حجت السلام والمسلمین دکتر علی کریمیان، اعضای محترم گروه علوم سیاسی و روابط بین الملل و گروه معارف دانشکده علوم انسانی دانشگاه کیلان که با تلاش و کوشش خود پاسدار حریم آزادی، علم و دانش و مروج اندیشه های اسلامی در حوزه سیاست و روشنگران عصر بیداری و چراغ هدایت دانش آموختگان و دانشجویان هستند.

و من... التوفیق

عنوان: چشم‌انداز روابط ایران و آمریکا (چالش‌ها و فرصت‌ها)

نام دانشجو: سیروس عالم

در اواخر قرن بیستم دو حادثه مهم و تاریخی در جهان اتفاق افتاد که این دو حادثه منشأ تحولات بسیار شگرف و عظیمی گردیده است: ۱- ظهور انقلاب اسلامی ایران و استقرار حکومتی مستقل با ماهیتی جدید. ۲- فروپاشی یکی از دو ابرقدرت جهانی در جهان دو قطبی که از بعد از جنگ جهانی دوم بر جهان سیطره کامل داشتند یعنی اتحاد جماهیر شوروی. با فروپاشی ابرقدرت اتحاد جماهیر شوروی رقیب سرسخت ۵۰ ساله ابر قدرت دیگر یعنی ایالات متحده آمریکا این تصور را در افکار عمومی جهان خصوصاً نظریه‌پردازان حوزه علوم اجتماعی و سیاسی ایجاد نمود مطمئناً لیبرالیسم که منشأ صهیونیستی دارد نظم نوینی را بر جهان حاکم نموده و جهان تک قطبی شکل می‌گیرد. و هژمونی آمریکا که از بعد از جنگ جهانی دوم بر بخشی از کره زمین مسلط گردیده اینک با فروپاشی نظام ایدئولوژیک مارکسیستی-لنینستی اتحاد جماهیر شوروی بر بخش دیگر جهان نیز مسلط خواهد شد.

اما ظهور انقلاب اسلامی ایران کلیه معادلات جهانی و تحلیل همه نظریه‌پردازان غربی را در حاله‌ای از ابهام برده و جهانیان شاهد ظهور اندیشه‌ای مبتنی بر نوع جدیدی از حکومت براساس دین گردید.

نگاه ایدئولوژیک آمریکا براساس تفکر و اندیشه پیوریتانهای بنیانگذار نظام سرمایه‌سالار در چهارچوب صهیونیست مسیحی حکومت‌های سوکولار بر اومانیست و جهان‌بینی ماتریالیستی حاکم بر غرب بعد از رنسانس و کشف آمریکا و نگاه ایدئولوژیک ایران اسلامی براساس تفکر و اندیشه اسلامی بنیان‌گذار نظام حکومتی با نگرش شیعی و ولایت فقیه مبتنی بر جهان‌بینی الهی تضادهای عمیقی را در روابط با غرب خصوصاً ایالات متحده آمریکا ایجاد نموده است که چشم‌انداز روشنی از روابط فیما بین متصور نمی‌باشد.

اختلاف اساسی و بنیادی این دو کشور در سه محور: ۱- اختلاف اقتصادی ۲- تفاوت‌های فرهنگی ۳-

اختلاف بر سر اسرائیل می‌باشد. محور اقتصاد غرب در اساس اقتصاد سرمایه‌داری مبتنی بر همه‌گونه آزادی عمل در افزایش سرمایه و گردش آن در بستر اندیشه مرکانتلیستی آن تضادی عمیق و آشکار با نظام اقتصادی ایران دارد.

در عرصه فرهنگی چالش‌ها و تضادهای عمیق دیدگاه ایدئولوژیک دو کشور بر آزادی، دموکراسی، آزادی زن، حقوق بشر و... فاصله‌های زیادی را ایجاد نموده و در بحث اسرائیل تاکنون هیچکدام از عقاید خود مبنی بر حذف اسرائیل یا حفظ اسرائیل کوتاه نیامده و با تعریف مرزهای امنیتی توسط هر دو کشور ایران و آمریکا و پیچیدگی روابط هر کدام با اقمار خود در منطقه چشم‌اندازی در حل موضوع دیده نمی‌شود.

نقش انگلیس بعنوان قدیمی‌ترین و با سابقه‌ترین استعمارگر منطقه خاورمیانه و جهان و شناخت شبکه‌های امنیتی و اطلاعاتی به همه زوایای تاریک و روشن ایران و منطقه مانع بزرگ و اصلی حل و فصل اختلافات فیما بین ایران و آمریکا خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: همژمونیک، ایوانجلیست، پست مدرنیسم، پیوریتان، صهیونیست مسیحی، جهانی‌سازی، لیبرالیسم.

Abstract

Title: The future perspective of Islamic Republic of Iran relation with USA (Challenges and opportunities)

Author: siros alem

By the end of twenty century, two important events were occurred in the world, that change the outlook of international relations: 1-The Islamic Revelation of Iran; 2 -The downfall of soviet union, which dominated the world foreign affairs for wealth, power, and rulling the world. The soviet, compited with United States of America, for having more fariegn alliancas for almost a century. The hegemony of USA, which dominated most Thirld world countries was expanded after second world war, because of this downfall as well as the pitfall associated with Marxist- Leninist theoties.

The revelotion in Iran, howerer changed the West attitude, and hence the component of world equation.

Idologically, American foreign policy is based on purtan belief, which considers prosperity asa rrsult of hard work and accumulation of wealth. This is the typical thought in Western society, which intrun is the backbone of Capitalism that noot with liberalism and humanism. The idealogy of Islamic Doctorine and thought wich is bassed on divinity and humanity is also effected by sectorian shiite dsipline, which is the back bone. of Islamic Repullic of Iran. This idealogy more effective by the rule of the Juris prudont (Velayate Faghih).

The fundamental ideological differences between the two countries are on economic,culture, and the state of Israut existence. American economy is formed by individual decision which is bassed on libnalism. On culturaf issue the differences are on freedom, democracy, aqual right for woman, and human right. On State of Isreal the difference is on free election by allowing Phlistaian to vote. There are however, several pro and cons theories on the issue of Iran and American relation,each has its own reasons, which are of great concerns. The covert approach suggests, diplomatic tie among countries is very much directed by the netional security and information agnecies of the two contries. the complaints of Iranian government for the last 34 years are: The coup of maotdad28 th; American support of Irag for her affresive war against Iran

(8 years). freezing Iranian assets; stopped delivering the armaments purchased by Iran, economic sanction as a result of Iran nuclear energy program.

If these fundamental differences be resolved, then, the two countries may be able to manage their differences.

Key word: Hegemonic, Evangelist, Post Modernization, Puritan, Christian-Zionism, World Globalization, Liberalism

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده فارسی	الف
Abstract	پ
مقدمه	۱

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱. بیان مسئله	۷
۲-۱. اهداف تحقیق	۷
۳-۱. فرضیه	۸
۴-۱. قلمرو زمانی	۸
۵-۱. قلمرو مکانی	۹
۶-۱. روش تحقیق	۹
۷-۱. محدودیت ها و ضرورت ها	۹
۸-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق	۱۰

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

۲-۱. اولین قانون اساسی آمریکا	۱۴
۲-۲. اروپا در نیمه دوم قرن نوزدهم	۲۰
۳-۲. پیوریتانیسم	۲۱
۴-۲. جریان نو ظهور مسیحیت صهیونیسم در پروتستانتیسم	۲۲
۵-۲. آمریکا تلفیق یاز پروتستانتیسم و صهیونیسم	۲۳
۶-۲. یهودی سازی مسیحیت	۲۵
۷-۲. فقه مسیحیت پلوسر سول	۲۵
۸-۲. مارتین لوتر کینگ	۲۶
۹-۲. جفرسونو سنو مینرئیس جمهور آمریکا نیز اعلام کرد که : ملتش □ قوم برگزیده خدا □ است	۳۲

- ۳۸-۲-۱۰. راستگرایان مسیحی و اسلام.....
- ۴۰-۲-۱۱. ریشه‌های تاریخی و دینی صهیونیسم مسیحی.....
- ۴۱-۲-۱۲. صهیونیسم مسیحی در انگلستان.....
- ۴۳-۲-۱۳. پایان جهان به شیوه آمریکا.....
- ۴۴-۲-۱۴. قدرگرایی، محوراندیشی‌ها یا اصولگرایان مسیحی.....
- ۴۵-۲-۱۵. صهیونیسم مسیحی یا صهیونیسم آمریکایی - از کشیش یا ضگو گوریر رئیس شورایی کلیساها یا خاورمیانه.....
- ۴۶-۲-۱۶. لیبرال - لیبرالیسم.....
- ۵۱-۲-۱۷. جلوه‌های لیبرالیسم.....
- ۵۱-۲-۱۷-۱. لیبرالیسم مرضی (فیزیوکراتها).....
- ۵۲-۲-۱۷-۲. لیبرالیسم کلاسیک.....
- ۵۲-۲-۱۷-۳. لیبرالیسم نو.....
- ۵۵-۲-۱۸. جلوه‌های سیاسی.....
- ۵۷-۲-۱۹. جلوه‌های ایدئولوژیک.....
- ۵۸-۲-۲۰. نظریه‌ها یا عنصر ایدئولوژی.....
- ۵۸-۲-۲۱. پایانتاریخ.....
- ۵۹-۲-۲۲. انسان‌دور مسیر جهانی شدن (جهانی‌سازی).....
- ۶۰-۲-۲۳. رقابت‌عام‌لسرعت در جهانی‌سازی و جنگ سرد.....
- ۶۱-۲-۲۴. عصر ارتباطات، شتاب و فروپاشی حاکمیتی.....
- ۶۲-۲-۲۵. ابعاد اقتصاد یوفرهنگ جهانی‌شدن یا جهانی‌سازی.....
- ۶۳-۲-۲۶. بررسی تجزیه و تحلیل جهانی‌شدن یا جهانی‌سازی از منظر اندیشمندان.....
- ۶۵-۲-۲۷. رویکردهای روش‌شناسی پیرامون جهانی‌شدن.....
- ۶۷-۲-۲۸. رهیافت‌مارکسیستی.....
- ۷۱-۲-۲۹. مبانی کلیه اصول جهانی‌شدن از نگاه اندیشمندان غرب.....
- ۷۲-۲-۳۰. جهانی‌سازی.....
- ۷۴-۲-۳۱. هزاره سوم.....

- ۳۲-۲. اسلامو آمریکا ۷۵
- ۳۳-۲. کد خدا ایجهانکیست؟ ۷۶
- ۳۴-۲. دین، مدرنیسم - پستمدرنیسم ۷۷
- ۳۵-۲. ربالمشرقینوربالمغربین (سورة الرحمن - آیه ۱۷) دیپلماسیا اسلامو همهادیا نالهی ۷۸
- ۳۶-۲. الههقدرت ۸۱
- ۳۷-۲. آرمانشهریخیالی ۸۳
- ۳۸-۲. ایران، اسلام، آمریکا ۸۵
- ۳۹-۲. گفتگویتمدنها یا جنگتمدنها ۸۷

فصل سوم: پیشینه تاریخی تحقیق

- گفتار اول ۹۰
- ۱-۱-۳. انگلستانپساز جنگجهانیدوم ۹۰
- ۲-۱-۳. هژمونیا آمریکا ۹۸
- گفتاردوم ۱۰۰
- ۱-۲-۳. تاریخمیان دورهای ایران (فرورفتگیدر تاریخایران) ۱۰۰
- ۲-۲-۳. سابقه رقابتبر سر نفتایران ۱۰۰
- گفتارسوم ۱۱۵
- ۱-۳-۳. ادواتاریخیر وابطایرانو آمریکا ۱۱۵
- ۱-۱-۳-۳. دورهاول ۱۱۵
- ۲-۱-۳-۳. دورهدوم ۱۱۶
- ۳-۱-۳-۳. دورسوم ۱۱۷
- ۴-۱-۳-۳. دورهچهارم ۱۱۹
- ۵-۱-۳-۳. دیدگاهامامخمینی (ره) بنیانگذار جمهوریا سلامیدر سیاستخارجی ۱۲۰
- ۶-۱-۳-۳. دورهپنجم ۱۲۵
- ۱-۴-۳. جمعبندی ۱۲۶

فصل چهارم: یافته ها

- ۱-۴. منافع جهانیو منطقه ای ایرانو آمریکا ۱۳۰
- ۴-۱-۱. فرصت ها ۱۳۵
- ۴-۲. سیاست دولایهودو گانها آمریکا ۱۳۶
- ۴-۳. مهم ترینخواسته ها یا ایران ۱۳۸
- ۴-۴. استدلالموافقینومخالفینارتباطبا آمریکا ۱۳۹
- ۴-۵. استدلالموافقینمذاکرهورابطه با آمریکا ۱۴۰
- ۴-۶. استدلالمخالفینمذاکرهوروابطه با آمریکا ۱۴۲
- گفتار دوم ۱۴۳
- ۴-۷. چالشها ۱۴۳
- ۴-۸. شکافها یایدنولژیک ۱۴۵

فصل پنجم: نتیجه گیری

- ۱-۵. نتیجه گیری ۱۵۷
- منابعوماخذ ۱۶۷

بررسی و تجزیه و تحلیل مسئله عدم- رابطه طولانی بین ایران و آمریکا که در نیم قرن اخیر در روابط بین الملل و سیاست خارجی جهان کم سابقه است. یکی از پرسش‌های کلیدی اندیشمندان علوم سیاسی و روابط بین‌الملل می‌باشد. در این خصوص سؤالات و در عین حال ابهامات فراوانی وجود دارد که هر تحلیل‌گر مسائل سیاسی، اجتماعی و روابط بین‌الملل از ظن خود با نگارش مقالات و نوشته‌هایی پاسخ داده است.

۱- چه موانع و تضادهایی بین ایران و آمریکا وجود دارد؟

۲- چرا هیچ شخصیت بین‌المللی و یا سازمان بین‌المللی قادر به حل مسئله عدم رابطه ایران و آمریکا نبوده است؟

۳- چرا در طی ۳۰ سال گذشته بکرات دو کشور تا مرز جنگ پیش رفتند؟

۴- چه عواملی موجب جدایی بین ایران و آمریکا گردیده است؟

۵- آیا عدم رابطه ایران و آمریکا موجب ضررهای اقتصادی و تبعات سیاسی - اجتماعی - فرهنگی برای ایران خواهد داشت؟

۶- آیا ایران از عدم رابطه با آمریکا سود خواهد برد یا آمریکا از عدم رابطه با ایران سود می‌برد؟

۷- آیا ممکن است در آینده نزدیک بین ایران و آمریکا رابطه دیپلماتیک برقرار گردد؟

و سؤالات متعدد دیگری که پاسخ به همه این سؤالات در این مجموعه میسر نمی‌باشد اما تا آنجائیکه بتوانیم بطور خلاصه تلاش می‌کنیم افق‌های مهم و تاریک این سؤالات را قدری روشن و شفاف نماییم .

در این مجال می‌توانیم فقط تحلیلی تاریخی از دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ارائه نماییم زیرا

اهمیت رابطه یا عدم رابطه با آمریکا پس از پیروزی انقلاب اسلامی بیشتر مورد توجه و اهمیت است. چون رابطه ایران و آمریکا در زمان شاه یک رابطه استعماری بین یک قدرت جهانی و یک کشور عقب مانده جهان سومی بوده که موضوع اساساً متفاوت و خود به بررسی جداگانه نیاز دارد که تقریباً اسناد و منابع تاریخی به اندازه کافی وجود دارد .

اما برای پاسخ به این سؤالات کلیدی و اساسی که ذهن همه تحلیلگران، روشنفکران، خواص و حتی

عوام را به خود مشغول و حتی یکی از دغدغه‌های روزمره همه مردم ایران گردیده آنقدر اهمیت دارد که برای

آن کنکاش، تحقیق و جستجو انجام گیرد، عدم رابطه ایران و آمریکا تنش‌های فیمابین یکی از چالش‌های بزرگ دوکشور در سه دهه گذشته بوده تا جائیکه این تنش‌ها دائم ذهن مردم دو کشور را متوجه جنگ می‌نماید و حتی طی ۳۰ سال گذشته بکرات کلمه جنگ یا احتمال جنگ بین ایران و آمریکا جلوی چشم مردم ایران ظاهر شده و می‌شود و این خود یک نوع آمادگی در ضمیر ناخودآگاه مردم ایران ایجاد نموده است.

تجزیه و تحلیل این واقعه نادر سیاسی طی نیم قرن اخیر لازم و ضروری است. در دنیایی که نظام‌های بین‌المللی بدلیل رشد جمعیت و شهرنشینی و رشد فوق‌العاده صنعت، تجارت و وابستگی ملل به یکدیگر خصوصاً وابستگی شدید ملتها به قدرت‌های اقتصادی و غول‌های صنعتی خصوصاً ایالات متحده آمریکا چگونه می‌توان این قطع رابطه را توضیح داد. به لحاظ هژمونیک بعد از جنگ جهانی دوم آنگاه که همه کشورها بلااستثناء دچار ورشستگی اقتصادی و بعضاً حتی نابودی زیرساختهای اقتصادی گردیدند. آمریکا فرصت طلبانه از جنگ بهره برده و از میان ویرانه‌های بجا مانده از جنگ، غول‌آسا سر برآورد و ۳/۴ جهان را زیر پرو بال خویش و بعضاً زیر سلطه اقتصادی و نظامی خود در آورد. در جنگ جهانی دوم آمریکا کانون جذب مغزها و اندیشمندان بیشتر کشورهای افتاده در دام جنگ، ثروتهای فراوانی را نیز از نقاط مختلف جهان به سوی خود جذب نمود و هرم ساختار سیطره قدرت خود را نیز طراحی و سازمانهای بین‌المللی را در حیطه حوزه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی خود در آورده و قوانین مراکز سازمانهای بین‌المللی به نفع خود بازنویسی و اجرایی نمود و هژمونی آمریکا بر کل جهان غرب سایه انداخت و بلوکی را بنام بلوک غرب سازماندهی نمود. هرچند از دل ویرانه‌های جنگ جهانی دوم بلوک قدرتمند دیگری بنام بلوک شرق با هژمونی مارکسیستی ظهور کرد که تنها رقیب ایالات متحده آمریکا در عرصه بین‌المللی بود و از نیمه دوم قرن بیستم عملاً جهان به دو بلوک غرب و شرق تقسیم گردید و نظام‌های بین‌المللی بر پایه این دو نگرش شکل گرفت، و باز تعریف دیگری از هیچ نوع نگرش و تفکر برای این دو قدرت سلطه‌گر قابل تحمل نبود. این دو نگرش حاکم بر جهان به طور جداگانه هر کدام دارای ادبیات خاص خود بوده و هر کدام دارای قلمرویی وسیع در هنر، شعر، موسیقی، فلسفه، کلام، عرفان و حتی در حوزه معرفت‌شناسی دارای جهان بینی خاص خود بودند.

بنیان و شالوده ایالات متحده آمریکا بر اقتصاد آزاد و اقتصاد کاپیتالیستی قرار گرفت و آن دسته از آن نظام‌هایی که مبتنی بر چنین اقتصادی اداره می‌گردند را بعنوان کشورهای اقماری خود بدور خود جمع آوری نموده و با قدرت هژمونیک خود تحت سلطه خود اداره می‌کرد و همچنین اتحاد جماهیر شوروی نیز با بنیان‌های اقتصاد سوسیالیستی نظام‌های سوسیالیستی را بعنوان کشورهای اقماری خود تحت سلطه و کنترل خود داشت و هر دو با سلطه و سیطره بر ثروت ملتها دو ابرقدرت بین‌المللی را تشکیل دادند و سیستم امنیتی شدیدی را جهت کنترل کشورهای اقماری خود ایجاد نموده بودند و صدای هر مخالفی را در نطفه خفه و هر حرکتی که به مثابه آزادی خواهی بوده را سرکوب می‌کردند.

«برخی مداخلات سیاسی آمریکا، مانند کودتای ۲۸ مرداد سرنوشت تاریخی ملت ایران را تغییر داد. بر این اساس هنگامی که ایرانیان تحت سیستم استبداد، مشق آزادی، مردم سالاری و استقلال می‌نوشتند و به شدت به ثبات و آرامش نیاز داشتند و توانسته بودند با زجر و محنت، اندکی از فشار استبداد کاسته و دولتی برخواسته از ملت بر سر کار آورند، دولت آمریکا فریبکارانه و خصمانه چکمه‌های خود را بر سینه ایرانیان گذاشته، آنان را به جان هم انداخته و در نهایت با کودتای ۲۸ مرداد علیه دولت مصدق امید آنان را به ناامیدی تبدیل کرد و بار دیگر تاریکی و استبداد را بر صفحات روشن تاریخ ایران گستراند و بیش از ۲ دهه غیرمسئولانه از هر آنچه استبداد شاهنشاهی انجام داد کورکورانه حمایت نمود.

مداخلات آمریکا در ایران در اوج انقلاب اسلامی ملت ایران علیه رژیم شاهنشاهی نیز به شدت چهره نمایی کرد. آنجا که میلیون‌ها ایرانی هر روز و هفته در خیابان‌ها علیه رژیم فریاد می‌زدند و سرنگونی آن را طلب می‌کردند، مدعیان آزادی و دموکراسی در آمریکا نه صرفاً با قلم و بیان بلکه با گلوله و سلاح به جنگ ایرانیان آزادیخواه آمدند و آبروی آمریکا را در گرو نجات استبداد گذاشتند و در نهایت هر دو را با هم به گورستان سپردند، به گونه‌ای که آمریکا تا سالیان دراز دیگر نتوانست صراحتاً خود را مدعی آزادی و دموکراسی معرفی نماید.

حمایت از کودتاهای مختلف در چندسال اول پیروزی انقلاب توسط باقیمانده امرای ارتش و سیاسیون وابسته به دیکتاتوری از دیگر مداخلات آمریکایی‌ها در امور داخلی یک کشور و حکومت مستقل نوپا بود. کاخ سفیدنشینان می‌خواستند مجدداً واقعه ۲۸ مرداد را تکرار کرده و یک بار دیگر ملت و کشور ایران را با

یک عقب گرد فاحش تاریخی مواجه سازند اما کودتای نوژه که سرآمد کودتاهای آمریکایی بود شکست خورد و سرانجام پرونده کودتای سرخ در ایران بسته شد.

مجموعه دیگری از مداخلات آمریکا به سیاست های غیرمسئولانه و در نهایت خصمانه آن در جنگ رژیم بعث عراق علیه ملت و کشور ایران باز می گردد. در هنگامه جنگ و در حالی که ایران مظلوم از همه سو در فشار قرار داشت و به تنهایی اما با غیرت از خاک پاک و نوامیس وطن دفاع می کرد و چیزی نمانده بود که دولت بعثی عراق بر اثر فشارهای نظامی ایرانیان به زیر کشیده شود، دولت آمریکا با حمایت هلی کوپترهای خود در عملیات تصرف مجدد شبه جزیره فاو به کمک عراقی ها شتافت، سکوهای نفتی ایران را در خلیج فارس مورد حمله قرار داد و در نهایت برای تکمیل کردن فشارهای خود هواپیمای مسافربری ایران را در سال ۱۳۶۷ از سوی ناو هواپیمابر خود در خلیج فارس مورد هدف قرار داد تا از سقوط صدام و حزب بعث جلوگیری نماید.

از آن زمان تاکنون نیز اقدامات و برنامه های مختلفی از سوی دولت آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران تنظیم و به کار گرفته شده با این تفاوت که این بار نوع طرح ها و اقدامات پیچیده تر گردیده است.» (طرح ها و رویکردهای آمریکایی - دکتر خانی و دکتر عباس کاردان، ص ۶۸، ۱۳۹۰)

پیروزی انقلاب اسلامی همچون سدّی در مقابل حاکمیت نظام تک قطبی و هژمونی جهانی سازی ایالات متحده آمریکا و غرب قرار گرفت. ایران با تحمل همه فشارهای آمریکا توانست از خود یک قدرت منطقه ای و از نظر فرهنگی به یک قدرت جهانی هم عرض قدرت های جهانی و به عنوان یک کشور تأثیرگذار توانست خود را به قدرت های جهانی تحمیل و گفتمانی را به نام گفتمان انقلاب اسلامی در عرصه روابط بین الملل و شکل جدیدی از روابط دولت - ملت را تعریف و واژگان مردم سالاری دینی را در مقابل دموکراسی غرب مطرح نماید، چالش ها بین غرب خصوصاً ایالات متحده آمریکا پارادوکس حاصل از دو نگاه معادی و الهی ناشی از اندیشه ماتریالیستی غرب و نگاه الهی و دینی جمهوری اسلامی است که فرصت ها را برای این دو کشور محدود کرده و هم اکنون پس از ۳۳ سال از قطع رابطه هیچکدام از نظریه های روابط بین الملل نتوانسته این محدودیت ها را رفع و فرمولی ارائه نمایند. هیچ سازمان بین المللی حتی سازمان ملل نیز بدلیل ساختار غربی آن نتوانسته راه کاری را برای برقراری رابطه ارائه نماید.

آمریکا بدلیل ساختار ماهوی خود برتری جو بوده لذا جمهوری اسلامی نیز فقط در حالت برتر می تواند با دیپلماسی قدرتمند بر اثر رشد اقتصادی و تکنولوژی و در مقابل هژمونی برتری جویانه امریکا مقاومت نماید و استقلال همه جانبه خود را تحکیم بخشد.

فصل اول

۱- کلیات تحقیق

فصل اول

کلیات

۱-۱. بیان مسئله

اهمیت رابطه یا عدم رابطه ایران و آمریکا آنقدر زیاد است که به بیان مسئله پرداخته تا علل و عوامل آن و تأثیری که بر روابط بین‌الملل گذارده کالبد شکافی گردد تا ریشه‌های آن بازشناسی و تأثیرات آن بر منطقه و جهان را بررسی نموده و نتایجی در پایان تحقیق ارائه گردد. موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک ایران بگونه‌ای حساس است که کوچکترین اشتباهی در تاکتیک‌های سیاسی ایران منجر به فاجعه‌ای عظیم گشته و ایران را به سمت سقوط و سراشیبی می‌آندازد، ورزیدگی در دیپلماسی سیاستمداران ایران مسئله رابطه و یا عدم رابطه بین ایران و آمریکا را می‌تواند بغرنج یا سهل نماید. طی ۳۳ سال از قطع رابطه ایران و آمریکا گاهاً دو کشور را تا مرز جنگ کشانیده و اگر در محاسبات ایران توسط دستگاه دیپلماسی بی‌ادقتی شود ایالات متحده آمریکا می‌تواند اجماع جهانی را در سازمان ملل متحد علیه ایران ایجاد نماید. هژمونی ایالات متحده آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم اتحادی را توانست توسط کشورهای غربی و کشورهای اقماری خود تشکیل دهد که با کسب مهارت در تولید و صنایع نظامی تفوق و برتری خود را در جهان حاکم نماید. اما مسائل فیمابین ایران و آمریکا پیچیده‌تر از مسائلی است که بصورت آشکار از طریق رسانه‌های دو کشور اعلام می‌گردد زیرا نگاه هر دو کشور به مسئله رابطه نگاه ایدئولوژیک و مبنایی می‌باشد و در بیان مسئله ریشه‌های تفکر و اندیشه حاکمان دو کشور در تحلیل و تبیین مسائل اهمیت ویژه‌ای دارد و هر دو کشور نگاه برتری‌جویانه داشته که باید برای ایجاد فرصت‌ها به اشتراکات توجه بیشتری داشته تا دو کشور به یک رابطه منطقی رسیده و سپس به این روابط در حوزه‌های مختلف عمق بخشد.

۱-۲. اهداف تحقیق

اهدافی که در این تحقیق دنبال می‌آشود:

۱- بررسی علل و عوامل تأثیرگذار بر رابطه یا عدم رابطه بین ایران و آمریکا.

۲- ریشه‌یابی و بررسی چالش‌های موجود در روابط بین ایران و آمریکا.

۳- بررسی و احساء فرصت‌های پیش‌آرو.

۴- تبیین جهان‌آبینی دو کشور از روابط بین‌الملل، دولت-ملت، روابط اقتصادی و روابط سیاسی حاکم بر روابط کشورها.

۱-۳. فرضیه

بنظر می‌آورد: ۱- مبانی اقتصاد غرب که بعد از رنسانس بر پایه رباء قرار گرفته و صهیونست مسیحی رهیافت آمریکا در مبارزه با ادیان الهی می‌باشد باعث تأثیرات عمیقی در ایجاد شکاف و افتراق بین دو کشور گشته است.

۲- فرض بر این است که تقابل ایدئولوژیک موجب عدم تعامل و با ادامه هژمونی آمریکا پس از جنگ سرد، همگرایی را سخت و یا غیر ممکن کرده است و انقلاب اسلامی ایران نقش بازدارندگی در هژمونی آمریکا داشته است.

۳- عدم تجانس در اقتصاد اسلامی و اصرار بر ارزش‌های انقلابی و دینی و از طرف دیگر دموکراسی غربی و آزادی‌های فردی در مقوله فمینیستی و هم‌جنس‌گرایی و آزادی جنسی همه سدی در برابر جهانی‌سازی گردیده و احتمالاً جنگ تمدن‌های هانتینگتون فیلسوف غربی برای مقابله با گسترش فرهنگ انقلاب اسلامی یک نظریه راهبردی در مقابل غرب قرار گرفته است.

۱-۴. قلمرو زمانی

پیچیدگی عدم رابطه ایران و آمریکا و تأثیرات رفتار آمریکا بر جامعه ایرانی دامنه تحقیق را به سال‌های قبل از انقلاب نیز کشاند لذا آگاهی از زمان برقراری رابطه، چگونگی رابطه، نوع رابطه و حتی عوامل تأثیرگذار بر این رابطه در گذشته نیز مورد توجه قرار گرفت اما هدف، بیشتر، چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌آروی دو کشور از بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران است.

۵-۱. قلمرو مکانی

این تحقیق اختصاصاً از نظر مکانی بیشتر پیرامون ایران و ایالات متحده آمریکا است و دربرگیرنده فراز و نشیب‌های روابط حاکم بر دو سرزمین که چه از نظر ژئوپولیتیکی و چه از نظر موقعیت ژئواستراتژیکی تأثیرگذار در جهان است.

۶-۱. روش تحقیق

روش پژوهش در این تحقیق بدلیل حساسیت موضوع و اهمیت آن در عصر کنونی، خصوصاً در هزاره سوم میلادی از روش اسنادی با استفاده از اسناد و مدارک و پژوهش‌هایی که انجام گرفته و همچنین از روش کتابخانه‌ای و نوع مطالعه در تحقیق توصیفی و تحلیلی از پژوهش و تحقیق ارائه گردیده است. در این پژوهش منحصرأ از منابع و اسناد پژوهشگران خارجی نیز که ترجمه گردیده استفاده شده است و به دقت به منابع و مأخذ آن نیز اشاره گردیده است.

۷-۱. محدودیت‌ها و ضرورت‌ها

روابط ایران و آمریکا دارای دوره‌های متفاوتی است که دارای لایه‌های متفاوت و پیچیده‌ای است. هژمونی سلطه بعد از جنگ جهانی دوم ایالات متحده آمریکا در جهان و سلطه این کشور بر ایران رابطه یک سویه‌ای را آمریکا تعریف کرده بود که متغیرهای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ایران تابعی از متغیرهای آمریکا در کشورهای جهان سوم و یا عقب‌مانده بود لذا اسناد بسیاری از تصمیمات و اهداف ایالات متحده آمریکا منتشر نگردیده و در خصوص اختلاف بر سر مبانی و اصول پنهان و ناشناخته است. در خصوص مبانی اصولی و ایدئولوژیک که اساس اختلاف و جدایی و یا همان عدم برقراری رابطه فیما بین ایران و ایالات متحده گردیده کمتر نوشته شده و می‌توان به بعضی از اسناد و کتبی که در دهه‌های اخیر چاپ شده اشاره نمود.